

Examen VWO
2019

tijdvak 1
donderdag 23 mei
9.00 - 11.30 uur

Fries

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 38 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 47 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Neoliberalisme: de ideale sûndebok

- 1p 1 Wat is de funksje fan alinea 1?
A It is de fraachstelling fan it artikel.
B It is de ûnderbouwing fan de titel.
C It is in ferklearring fan it probleem.
D It is in gearfetting foarôf.
- “Neffens Verhaeghe ... moderne kwea.” (r. 34-37)
- 1p 2 Fan hokker bysûnder taalgebrûk is yn dy sin sprake?
A It is in ferliking.
B It is in hyperboal.
C It is in metafoar.
D It is irony.
- 1p 3 Hokker tsjinstelling makket Verhaeghe yn alinea 2 om ôf te rekkenjen mei de pessimisten en sûndeboktinkers?
- “Dochs docht dy gjalp fan Verhaeghe iroanysk oan.” (r. 41-42)
- 1p 4 Wêrom is dy gjalp no krekt iroanysk neffens de skriuwer?
Basearje dyn antwurd op alinea 3.
- 2p 5 Sitearje trije wizen fan oerdreaun wurdgebrûk troch de skriuwer, dêr't er (de styl fan) Verhaeghe mei beskriuwt.
- 1p 6 Wat bedoelt de skriuwer mei “De bok fan tsjinst” (r. 59)?
Dêrmei wol hy sizze dat it neoliberalisme
A him krekt as it besprutsen boek ûnderskiedt troch paradoksen.
B neffens Verhaeghe oarsaak is fan hjoeddeiske problemen.
C troch alle lagen fan de maatskippij hinne foarstanners ken.
D útblinkt yn krimminearjen oer it moderne kwea / pessimisme.
- 1p 7 Wat is it ferbân tusken de alinea's 3 en 4?
A It is in opsomjend ferbân.
B It is in redenjouwend ferbân.
C It is in tsjinstellend ferbân.
D It is in útlizzend ferbân.
- “De pylders fan it neoliberalisme binne yndividuële kompetitiviteit, frije hannel en desintralisaasje.” (r. 67-69)
- 1p 8 Hokker fan dy pylders komt yn it ferfolch fan de alinea foaral foar it ljocht?
A desintralisaasje
B frije hannel
C yndividuele kompetitiviteit

“Yn it ljocht fan de hjoeddeistige ekonomyske krisis wurdt mei de term ‘neoliberalisme’ ornaris doeld op de ûntspoaringen fan de ekstreme frijemark-ideology.” (r. 87-91)

1p 9 Sitearje út alinea 5 it wurdt dêr’t it begryp neoliberalisme mei typearre wurdt yn it ramt fan it kreëarjen fan frije hannel.

”Fijannen hat it lykwols by de rûs.” (r. 105-106)

1p 10 Hokker trije fijannen fan it neoliberalisme wurde yn alinea 6 neamd?

“Neoliberalisme is ... nij etiket.” (r. 113-116)

1p 11 Neam út alinea 7 it wurdt dat wat de lading oanbelanget by it wurdt ‘fersuorre’ oanslút.

2p 12 Hokker boadskip jout de skriuwer mei alinea 9 oer de redenearring fan Verhaeghe?

De volgende inleiding hoort bij de vragen 13 en 14.

Yn alinea 10 jout de skriuwer arguminten tsjin it stânpunt dat wolfeart net needsaaklik liedt ta gelok.

1p 13 Hokker type argumint wurdt brûkt mei de sin “Dat wurdt ... en tefredenheid.” (r. 176-178)?

- A in argumint op basis fan emoasje
- B in argumint op basis fan foarbylden
- C in argumint op basis fan in autoriteit
- D in argumint op basis fan kontrolearbere feiten

1p 14 Hokker type argumint wurdt brûkt mei de sin “De psychologyske ... 4000 euro.” (r. 185-189)?

- A in argumint op basis fan emoasje
- B in argumint op basis fan foarbylden
- C in argumint op basis fan in autoriteit
- D in argumint op basis fan kontrolearbere feiten

2p 15 Lis út wêr’t de skriuwer op doelt mei “de ûndergeande sinne” (r. 229-230) en “in lang skaad” (r. 230).

1p 16 Wêrom hellet de skriuwer Cicero yn de rigels 242-244 oan?

1p 17 Wat foar tekstsoarte is dizze tekst?

- A It is in redenearring.
- B It is in skôging.
- C It is in útienssetting.

Tekst 2 De myte fan it eigenbelang

“Hy mocht de jierlikse bonussen útkeare.” (r. 1-2)

1p 18 Op hokker wize besiket de skriuwer hjir de lêzer nijsgjirrich te meitsjen?

1p 19 Hokker bewearing oer alinea 1 is korrekt?

A Alinea 1 jout de miening fan in saakkundige.

B Alinea 1 jout de probleemstelling.

C Alinea 1 jout in gearfetting foarôf.

D Alinea 1 jout in yllustraasje by it ûnderwerp.

Yn alinea 1 wurdt in ferbân suggerearre tusken de oerstap fan de bankmeiwurker en syn wurksumheden oan de Vrije Universiteit.

2p 20 Lis it ferbân út.

“Der wurdt wakker besocht om ekonomyske konklúzjes út de krisis te lûken, mar op syn minst sa wichtich binne de psychologyske lessen oer hoe’t merken en bedriuwen wurkje en hoe’t minsken dêryn funksjonearje. Of krekt net funksjonearje.” (r. 30-37)

1p 21 Wat is it doel fan de skriuwer om hjir it stylmiddel selskorreksje te brûken?

“De krisis is it gefolch fan in ferkeard, of alteast ûnfolslein, minskbyld dat spitigernôch yn stân hâlden wurdt troch beliedsmakkers en harren ekonomyske adviseurs.” (r. 37-42)

1p 22 Wat mist der neffens de skriuwer yn dat minskbyld?

“troch in ûnsichtbere hân” (r. 46)

1p 23 Wat foar bysûnder taalgebrûk wurdt hjir brûkt?

A hyperboal

B metafoar

C paradoks

D understatement

2p 24 Hokker paradoks sjocht de filosoof Smith yn de wurking fan de ‘ûnsichtbere hân’?

Helje dyn antwurd út alinea 3.

1p 25 Wat is de kearnsin fan alinea 3?

“sûnder opsetsin en sûnder erch” (r. 58-59)

1p 26 Mei hokker wurd yn deselde alinea komt dy omskriuwing oerien?

1p 27 Wêrom wurdt der nei Steve Jobs (r. 93) ferwiisd?

De volgende inleiding hoort bij de vragen 28 en 29.

“Us útgongspunt is dat de minske net allinne dreaun wurdt troch eigenbelang, mar ek troch sosjale ynstinkten.” (r. 132-135)

- 1p **28** Neam út alinea 8 in argumint om te praten fan sosjale ynstinkten.
2p **29** Wêr bestienen dy ynstinkten neffens alinea 8 út?

Alinea 8 slút ôf mei de sin “De minske funksjonearret dus fan natuere yn groepsferbân.” (r. 150-151).

- 1p **30** Wat is de funksje fan alinea 9 yn relaasje ta dy sin?
A Alinea 9 is in foarbyld by de lêste sin fan alinea 8.
B Alinea 9 is in nuânsearring fan de lêste sin fan alinea 8.
C Alinea 9 is in ûnderbouwing by de lêste sin fan alinea 8.
D Alinea 9 is in wjerlizzing fan de lêste sin fan alinea 8.

De volgende inleiding hoort bij de vragen 31 en 32.

Yn de alinea's 9 en 10 wurde twa ûndersiken beskreaun dêr't macht in rol yn spilet. Yn it earste ûndersyk hat ien fan de dielnimmers de echte macht, yn it twadde ûndersyk hat de dielnimmer net echt macht.

- 2p **31** Jou foar elk ûndersyk oan hoe't dy macht der konkreet útsjocht.
1p **32** Jou foar elk ûndersyk oan wat it effekt fan dy macht is.

Yn fraach 21 wurdt in foarbyld fan it stylmiddel selskorreksje jûn.

- 2p **33** Sitearje ien selskorreksje út alinea 11 en ien út alinea 12.

2p **34** Lis út wat de “myte fan it eigenbelang” (r. 251) ynhâldt.
Brûk net mear as 25 wurden.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

De volgende inleiding hoort bij de vragen 35 tot en met 37.

Tusken de ynljedende en de ôfslutende alinea kin de tekst troch middel fan ûndersteande kopkes yn fjouwer parten opdield wurde:

diel 1 Oarsaak fan de krisis (1)

diel 2 In oare beneiering fan ekonomysk gedrach

diel 3 Nij ynterdissiplinêr ûndersyk

diel 4 Oarsaak fan de krisis (2)

- 1p 35 By hokker alinea begjint diel 2?
A alinea 3
B alinea 4
C alinea 5
- 1p 36 By hokker alinea begjint diel 3?
A alinea 6
B alinea 7
C alinea 8
- 1p 37 By hokker alinea begjint diel 4?
A alinea 9
B alinea 10
C alinea 11
- 1p 38 Wat is it wichtichste tekstdoel?
A ferdivedearje
B oantrune
C oertsjûgje
D útiensette

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.